

***Ideeën voor de ondersteuning van
mantelzorgers
in het kader van de WMO***

Eerder aangeboden op 14 oktober 2008 door de PvdA-fractie aan
de Gemeenteraad van Westerveld en
het College van Burgemeester en Wethouders van Westerveld

Ideeën voor de ondersteuning van mantelzorgers in het kader van de WMO¹

Mantelzorg in het algemeen

Vele inwoners van Westerveld verlenen op zijn tijd mantelzorg. Een man die voor zijn dementerende vrouw zorgt; een moeder die voor haar zwaar gehandicapte kind zorgt; een opa die zijn kleinzoon helpt tijdens een langdurig proces van revalidatie; een vrouw die haar beste vriendin – die in een rolstoel rijdt – begeleidt tijdens het winkelen en het bezoek aan het ziekenhuis; burens, die zorgen voor een chronisch zieke alleenstaande; kinderen die in het gezin een rol vervullen, die in een normale situatie door een ouder en/of beroepskracht wordt vervuld.

Mantelzorg is de hulp of zorg die verleend wordt uit verbondenheid met degene die hulp of zorg nodig heeft en die de gebruikelijke zorg voor huisgenoten onder elkaar te boven gaat².

Een groot deel van de mantelzorgers beleeft overwegend voldoening aan de zorgverlening. Mantelzorg kan desondanks ook een grote belasting worden, zeker als het intensief is en lang duurt. Het actief meedoen aan de samenleving kan er bij inschieten. De mantelzorger moet vaak extra veel regelen, terwijl hij of zij daar minder tijd en energie voor beschikbaar heeft. Op den duur kan het ten koste gaan van de gezondheid van de mantelzorger, die vervolgens zelf ook hulpbehoevend wordt.

Of anders gezegd: de draaglast voor de mantelzorger kan groter worden dan zijn draagkracht.

Voor heel jonge mantelzorgers dreigt ook het gevaar dat hun normale ontwikkeling belemmerd wordt.

Mantelzorg wordt meestal in betrekkelijke eenzaamheid en stilte verleend, binnen de muren van het eigen of andermans huis. Mantelzorgers verenigen zich nauwelijks. Dit alleen al is voldoende reden om als gemeente mantelzorgers in het kader van de WMO te ondersteunen.

Er is nog een tweede reden. De vanzelfsprekendheid van mantelzorg is door de maatschappelijke ontwikkeling van de afgelopen decennia minder geworden. Gezinnen zijn kleiner geworden, familie woont veel verder uit elkaar, er is een ander patroon ontstaan van deelname aan de arbeidsmarkt en vrijetijdsbesteding, burenhulp is minder vanzelfsprekend geworden. Die ontwikkeling is grotendeels onomkeerbaar. Bij afnemende mantelzorg zou het huidige niveau van gezondheidszorg in Nederland echter niet behouden kunnen blijven. De samenleving heeft er belang bij dat de omvang van de mantelzorg niet achteruit gaat en dat de mensen die bereid zijn mantelzorg te verlenen, ondersteuning kunnen krijgen wanneer dat nodig is.

Aantal mantelzorgers in Westerveld

Hoeveel mantelzorgers Westerveld op dit ogenblik telt, is niet bekend. Landelijk gezien treedt ongeveer 19% van de inwoners boven 18 jaar in een bepaald jaar op als mantelzorger³. Over het aantal jongere mantelzorgers zijn geen landelijke cijfers bekend. Omgerekend zou dit betekenen dat jaarlijks rond 2930 inwoners van Westerveld mantelzorg verlenen. Geschat wordt dat zich hieronder ongeveer 235 inwoners bevinden, die zwaar overbelast zijn⁴.

Gemeente verantwoordelijk voor ondersteuning van alle mantelzorgers

Met de invoering van de WMO is de gemeente de eerst aanspreekbare instantie voor de ondersteuning van mantelzorg. Het maakt niet uit of de mantelzorg wordt verleend aan inwoners die zorg nodig hebben op grond van de WMO, de AWBZ of de Zorgverzekeringswet. Dit heeft overigens wel het neveneffect, dat de kosten die de gemeente maakt voor ondersteuning van mantelzorgers voor een deel leiden tot betere financiële resultaten bij zorgverzekeraars en zorgkantoren.

Doel van deze notitie

Het doel van deze notitie is ideeën aan te reiken over hoe de gemeente in de komende 3 à 4 jaar de mantelzorgers het beste kan ondersteunen. Sommige ideeën zijn vrij algemeen gesteld; andere zijn op onderdelen meer uitgewerkt. Wij pleiten er voor de inhoud van de notitie te betrekken bij de voorbereiding van de komende gemeentelijke beleidsnota over mantelzorg.

¹ WMO staat voor Wet maatschappelijke ondersteuning

² Zie voor een vollediger omschrijving van mantelzorg en gebruikelijke zorg de laatste pagina van deze notitie.

³ Deze cijfers zijn gebaseerd op het SCP-rapport "Mantelzorg in getallen", blz. 12, uitgebracht in 2003. Het SCP houdt daarbij alleen rekening met mantelzorgers, die langer dan 3 maanden of meer dan 8 uur per week mantelzorg verlenen. Worden mantelzorgers meegeteld, die minder dan 3 maanden of minder dan 8 uur in de week mantelzorg verlenen, dat wordt de groep mantelzorgers anderhalf maal zo groot.

⁴ Het aantal inwoners van Westerveld van 18 jaar en ouder op 31 december 2007 bedraagt 15423.

Ideeën voor de gemeentelijke ondersteuning van de mantelzorg

Samenspraak tussen gemeente en de mantelzorgers

1. De gemeente richt een vast panel van (voormalige) mantelzorgers op, dat geraadpleegd wordt over (de uitvoering van) beleid en maatregelen voor mantelzorg of ander sociaal beleid dat invloed heeft op de mantelzorg. De gemeente zorgt er bij de keuze van leden voor, dat het panel een doorsnee vormt van alle mantelzorgers in Westerveld.
Daarnaast vraagt de gemeente Mezzo⁵ en de WMO-raad, waarin het Contactpunt Mantelzorg Westerveld vertegenwoordigd is, om hun mening over het voorgenomen beleid.

Inzet van de gemeente

2. De gemeente laat in woord en vooral met daden merken, dat zij graag bereid is om de zorgen van de mantelzorgers en de beperkingen die het gevolg zijn van het bieden van mantelzorg waar mogelijk te helpen verlichten.
De gemeente neemt daarbij geen afwachtende houding aan, maar benadert de mantelzorgers actief en wijst hen op de mogelijkheden tot ondersteuning. Meer “handen aan de bel dan stoelen achter het loket”. Veel mantelzorgers realiseren zich namelijk niet dat zij om ondersteuning kunnen en mogen vragen en wenden zich daarom ook niet uit zichzelf tot een instantie die ondersteuning kan bieden. Zij zijn dan ook vaak niet als zodanig bij de gemeente bekend. De gemeente zoekt naar meerdere wegen om alle mantelzorgers te kunnen bereiken.

De gemeente verweeft de ondersteuning van de mantelzorg in zijn totale sociale beleid. Steeds is daarbij de vraag: Heeft een maatregel invloed op de mantelzorg en zo ja hoe kan de gemeente passende steun bieden?

3. De gemeente laat er geen twijfel over bestaan dat er noch door de gemeente, noch door hulp- en zorgverleners, noch door indiceerders druk op gezinsleden, familie, burens of vrienden mag worden uitgeoefend om in een individueel geval mantelzorg te verlenen. De wil en gevoelde verplichting om mantelzorg te (blijven) verlenen komen voort uit de emotionele en sociale verbondenheid tussen de mantelzorger en degene die hulp nodig heeft. Daar mag niet nog eens extra druk van buiten op uitgeoefend worden. De ondersteuning van de mantelzorgers is bedoeld om de mensen die uit zichzelf bereid zijn om mantelzorg te (blijven) verlenen, daarin te helpen.
4. De gemeente geeft het goede voorbeeld. Dat wil zeggen dat het gemeentebestuur en de betrokken medewerkers:
  - zich willen en kunnen inleven in zorgen van de mantelzorger,
  - steeds alert zijn op de positie van de mensen die mantelzorg (willen) verlenen en
  - mantelzorgers op deskundige wijze kunnen ondersteunen of ondersteuning kunnen regelen.Ook als werkgever geeft de gemeente de werkgevers in Westerveld het goede voorbeeld in de wijze waarop het werknemers gemakkelijker wordt gemaakt om mantelzorg te kunnen verlenen.
5. Een deel van de mantelzorgers voelt zich door de omstandigheden extra belast. Lichamelijk en/of geestelijk en/of vanwege de onmogelijkheid die dingen te doen die zij anders wel hadden willen en kunnen doen. Talrijk zijn de mogelijkheden voor de gemeente om de mantelzorgers te helpen. Vaak gaat het om maatwerk, afhankelijk van de specifieke situatie van de hulp-/zorgontvanger en de mantelzorger. De gemeente gaat ruimhartig om met verzoeken om ondersteuning.

Concrete maatregelen door de gemeente.

6. Voor veel mantelzorgers kan het belangrijk zijn dat bijkomende zaken als regeltaken en informatievergaring niet nog eens extra belasting met zich meebrengen en dat anderen hen bij die zaken bijstaan. De gemeente regelt, dat elke mantelzorger die ondersteuning vraagt een vaste mantelzorgconsulent toegewezen krijgt die deze bijstand verleent en/of organiseert. Deze mantelzorgconsulent is in dienst van of werkt voor het op te richten Gemeentelijke Centrum voor Mantelzorg en is via het gemeentelijke WMO-loket bereikbaar. Zie ook punt 15.
7. De gemeente heeft met de invoering van de WMO de wettelijke opdracht gekregen mantelzorgers te steunen bij het vinden van passende oplossingen als zij tijdelijk de zorg (of een deel daarvan) niet op zich kunnen nemen. De gemeente licht de mantelzorgers daarover actief in.

---

⁵ Mezzo is de landelijke vereniging voor mantelzorgers en vrijwilligerszorg. Zie www.mezzo.nl.

Wanneer het gaat om tijdelijke vervanging van een mantelzorgverzorger die de huishoudelijke verzorging op zich heeft genomen, is het de gemeente zelf die op verzoek van de zorgvrager of de mantelzorgverzorger de inzet van beroepskrachten regelt.

Als de mantelzorgverzorger de zwaardere zorg heeft overgenomen, is het aan de zorgvrager of de mantelzorgverzorger de zorgverzekeraar of het zorgkantoor te vragen om respijtzorg⁶ te regelen. De gemeente helpt de mantelzorgverzorger daar op diens verzoek bij.

Tot de passende oplossingen kan ook de inzet van vrijwilligers behoren.

8. In een aantal gevallen verlicht de gemeente de last van de mantelzorgverzorger en de beperking die dat met zich meebrengt, door daarvoor compensatie te bieden zoals bedoeld – en onder de voorwaarden genoemd – in artikel 4 van de WMO.
9. De gemeente regelt dat het CIZ⁷ bij de indicatiestelling van een zorgvrager standaard beschrijft:
  - de aard en omvang van de hulp- en zorgbehoefte van de zorgvrager;
  - het deel van de hulp en zorg dat door eventueel aanwezige huisgenoten moet worden geleverd (op grond van het Protocol Gebruikelijke Zorg);
  - het deel van de resterende hulp en zorg dat mantelzorgverzorger⁸ bereid zijn op zich te nemen.In dit laatste geval gaat het CIZ in overleg met de mantelzorgverzorger na of en zo ja welke behoefte de mantelzorgverzorger zelf aan ondersteuning hebben om de mantelzorg op een goede manier te kunnen (blijven) verlenen.
10. Speciale aandacht in het preventieve jeugdbeleid verdienen de jeugdige mantelzorgverzorger die zieke ouders verzorgen en/of voor een broer of zuster zorgen. Naast de zorg die zij verlenen moeten ze ook gewoon naar school, hun huiswerk maken, sporten en uit kunnen gaan. Deze jongeren staan hierdoor soms erg onder druk zonder dat dit door de omgeving opgemerkt wordt. De gemeente vraagt de GGD, huisartsen en scholen hier extra op te letten en er tijdig melding van te maken. De gemeente geeft duidelijk aan waar dit gemeld moet worden en zorgt voor mogelijkheden voor ondersteuning van de betrokken ouders en kinderen, die bij dergelijke situaties passen.
11. De gemeente stelt zich in op de vaak andere kijk op de mantelzorg onder inwoners van buitenlandse komaf. Zij komen uit een cultuur waar mantelzorg door gezinsleden en familie dikwijls vanzelfsprekend is en waar de drempels om van Nederlandse voorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden gebruik te maken, doorgaans groot zijn. De kans op overbelasting van de mantelzorgverzorger wordt daardoor groter.
De gemeente maakt gebruik van mantelzorgconsulenten, die vanwege afkomst en/of ervaring in staat zijn om met deze mantelzorgverzorger in contact te komen en maatwerk te leveren in het onder de aandacht brengen van ondersteuningsmogelijkheden.
12. Mantelzorgverzorger zijn overwegend vrouwen omdat zij vaker in deeltijd werken, doorgaans minder verdienen dan mannen, een meer centrale positie innemen in sociale netwerken en omdat van hen meer zorgzaamheid wordt verwacht. Dit zorgt onder meer voor een scheve verdeling van arbeid en mantelzorg tussen vrouwen en mannen. De gemeente zet zich er voor in dat die verdeling minder scheef wordt. Bijv. door de beeldvorming te beïnvloeden en door ondersteuningsvormen zo te kiezen dat werkende mannen er ook baat bij kunnen hebben.
Om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke mantelzorgverzorger voegt de gemeente een emancipatie-effect-rapportage toe aan de (tussen)evaluatie van het WMO-plan.
13. De gemeente geeft mantelzorgverzorger in principe (en onder bepaalde voorwaarden) een vergoeding voor de onkosten die zij maken door het verlenen van mantelzorg (bijv. reiskosten, parkeergeld). Of de gemeente zorgt er voor dat mantelzorgverzorger langs andere weg een onkostenvergoeding krijgen, waardoor zij er door het verlenen van mantelzorg niet financieel op achter uit gaan.

---

⁶ Respijtzorg is de term die vaak gebruikt wordt voor tijdelijke vervanging van de mantelzorgverzorger door beroepskrachten.

⁷ Centraal Indicatieorgaan Zorg (CIZ) Het CIZ stelt vast aan welke huishoudelijke hulp de zorgvrager en diens mantelzorgverzorger behoefte hebben (indicatiestelling).

⁸ Wanneer huisgenoten meer zorg en hulp verlenen dan op grond van het Protocol Gebruikelijke Zorg vereist is, behoren zij voor deze meerdere zorg en hulp ook tot de groep van mantelzorgverzorger.

Het rijk verstrekt met ingang van 2007 aan mantelzorgers van AWBZ-geïndiceerden onder bepaalde voorwaarden (o.a. de intensiteit van de verleende mantelzorg en uitdrukkelijke vermelding van de mantelzorgactiviteit in het indicatiebesluit) een jaarlijkse waarderingsbijdrage van maximaal € 250, -. Deze rijksregeling geldt niet voor mantelzorgers van WMO-geïndiceerden.

De gemeente treft een regeling voor een waarderingsbijdrage aan mantelzorgers, die zich veel en langdurig inzetten voor inwoners, die op grond van de WMO een indicatie hebben voor hulp in de huishouding.

Deze gemeentelijke waarderingsbijdrage kan betaald worden uit de eenmalige bijdrage van € 43.861, -, die de gemeente Westerveld eind 2007 via het Gemeentefonds van het rijk heeft ontvangen voor de ondersteuning van mantelzorgers⁹.

14. Bij aanpassing van de woning van of toewijzing van een woning aan een hulp-/zorgontvanger houdt de gemeente ook rekening met de mantelzorgers. Vanzelfsprekend is dit voor bijv. ouders van een (deels) thuiswonend gehandicapt kind of ingeval van een echtpaar of samenwonend stel, waarbij de een voor de ander zorgt. De gemeente is binnen de grenzen van het redelijke ook behulpzaam wanneer degene die langdurig en intensief mantelzorg verleent elders woont en de wens te kennen geeft dichterbij te willen komen wonen of tijdelijk een aparte woon- en/of slaapruiimte nodig heeft om de extra last door de mantelzorg dragelijk te houden. Maatwerk is hierbij een vereiste.
15. De gemeente richt een Centrum voor Mantelzorg op, eventueel samen met naburige gemeenten. Dit geeft uitvoering aan het eigen mantelzorgbeleid.
Dit (inter)gemeentelijke Centrum voor Mantelzorg kan naast de praktische ondersteuning in het bijzonder worden belast met het aanbieden van emotionele steunverlening aan mantelzorgers en met het aanbieden van begeleiding bij de terugkeer van mantelzorgers naar het 'normale leven', nadat aan de (langdurige, zware belasting van de) mantelzorg een einde is gekomen.
Voor het steunpunt werft de gemeente o.a. mantelzorgconsulenten en speciaal opgeleide, voormalige mantelzorgers. Het (inter)gemeentelijke Centrum voor Mantelzorg werkt nauw samen met andere organisaties, die zich bewegen op het terrein van de ondersteuning van mantelzorgers, zoals de steunpunten mantelzorg van thuiszorgorganisaties en het Contactpunt Mantelzorg Westerveld.

Ideeën voor afstemming door de gemeente van de ondersteuning van de mantelzorg.

16. Naast de gemeente houden vele andere organisaties zich direct of indirect bezig met het ondersteunen van de mantelzorgers. Voor de mantelzorger is het van het grootste belang, dat al die mogelijkheden en activiteiten op elkaar worden afgestemd. Zodat instanties van elkaar weten wat ze doen en hoe zij het doen. En zodat er geen dubbel werk plaats vindt of langs elkaar heen gewerkt wordt.

Nu de gemeente volgens de wet verantwoordelijk is voor het ondersteunen van mantelzorgers, is het aan de gemeente om die afstemming te regelen. Bijv. door:

- Er bij hulp- en zorgverleners op aan te dringen, dat zij niet alleen hulp en zorg bieden aan de hulp-/zorgvrager, maar tegelijk ook de mogelijkheid bieden de mantelzorger(s) met raad en daad te ondersteunen. Bijv. met cursussen over hoe het beste hulp kan worden geboden aan de betreffende hulp-/zorgvrager. En met het regelmatig informeren bij de mantelzorger. De gemeente dringt er bij het zorgkantoor en de zorgverzekeraars op aan, dat zij het de zorginstellingen financieel mogelijk maken deze cursussen te financieren.
- Er op te letten en er zo nodig op aan te dringen dat er voldoende goede respijtzorg (tijdelijke vervanging van de mantelzorg door beroepskrachten) beschikbaar is en dat het bestaan van de verschillende vormen van respijtzorg ook algemeen bekend raakt.
- De werkgevers in de gemeente te vragen rekening te houden met de wensen van mantelzorgers die bij hun bedrijf werken, naar het voorbeeld van de gemeente¹⁰.
- Afstemming te bereiken met vrijwilligersorganisaties over hun inzet ter ondersteuning van de mantelzorg.
- Overleg te voeren met zorgkantoren en zorgverzekeraars om een deel van de kosten van de ondersteuning van de mantelzorg te financieren. Wanneer een gemeente de mantelzorg goed ondersteunt, profiteren zorgkantoren en zorgverzekeraars daar uiteindelijk financieel van. Het is redelijk dat de gemeente er een financiële bijdrage van zorgkantoren en zorgverzekeraars voor terugvraagt.

⁹ Maartcirculaire gemeentefonds 2008, blz. 8

¹⁰ Zie ook wat daarover beschreven staat in hoofdstuk 7 van "Arbeid en zorg" in de "Handreiking Mantelzorgondersteuning in de Wmo", in 2006 uitgekomen in opdracht van VWS.

- Te zorgen voor afstemming in de voorlichting over de ondersteuning van de mantelzorg. Het Gemeentelijk Centrum voor Mantelzorg geeft daartoe een mantelzorggids uit, richt een eigen mantelzorgwebsite op en brengt mantelzorg zeer regelmatig onder de aandacht van hulp-/zorgverleners, maatschappelijke organisaties, voortgezet onderwijs, enz.

17. Onduidelijk is welke gemeente ondersteuning moet bieden wanneer de zorgvrager en mantelzorger niet in dezelfde gemeente wonen.

Gemeenten maken onderlinge afspraken over de ondersteuning aan mantelzorgers, die inwoners van een andere gemeente bijstaan. Bij voorkeur op landelijke schaal, anders eerst op regionale schaal. Het uitgangspunt dat de ondersteuning van mantelzorgers de uitsluitende taak is van de gemeente waar de ontvanger van mantelzorg woont, beperkt de mogelijkheden tot passende ondersteuning te veel.

18. De gemeente wendt zijn invloed aan om de landelijke overheid te bewegen knelpunten bij doeltreffende ondersteuning van de mantelzorg op te heffen, die het gevolg zijn van (het ontbreken van) landelijke regelingen.

Prioriteitstelling door gemeente

19. De gemeente geeft in het WMO-plan prioriteit aan de ondersteuning van de mantelzorg. Het gaat om een grote groep inwoners, die vaak in stilte hulp verlenen, soms onder zware omstandigheden en die de gemeente en de gemeenschap in het algemeen een grote dienst bewijzen en geld besparen.

Bijlage

A. Voor deze notitie is gebruik gemaakt van o.a.:

- *Handreiking mantelzorgondersteuning in de Wmo*, door div. auteurs, geschreven in opdracht van Ministerie van VWS, uitgegeven september 2006
- *Maatwerk in mantelzorg in Zuidwest Friesland*, door B. Wallendal, uitgegeven september 2005
- *Barsten of beleid ...*, uitgegeven door LOT, (toenmalige naam voor de) Vereniging van Mantelzorgers, in april 2005

B. Definities van mantelzorgen gebruikelijke zorg, naar het Protocol Gebruikelijke Zorg

Gebruikelijke zorg is per definitie zorg waarop geen aanspraak bestaat vanuit de WMO en AWBZ. Het is de normale, dagelijkse zorg die partners of ouders en inwonende kinderen geacht worden elkaar onderling te bieden omdat ze als leefeenheid een gezamenlijk huishouden voeren en op die grond een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor het functioneren van dat huishouden.

Gebruikelijke zorg is ook alleen aan de orde als er een leefeenheid is die een gezamenlijk huishouden voert. Uitwonende kinderen vallen hier dus buiten.

Mantelzorg is zorg die wordt geboden aan een hulpbehoevende, door personen uit diens directe omgeving waarbij de zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie. Bij mantelzorg wordt de normale (gebruikelijke) zorg in zwaarte, duur en/of intensiteit aanmerkelijk overschreden. Mantelzorg vindt plaats op basis van vrijwilligheid, dat wil zeggen dat de mantelzorger bereid en in staat geacht mag worden deze zorg te leveren.

Bij het (tijdelijk) wegvallen van de mantelzorg heeft de hulpbehoevende recht op vervanging daarvan door beroepsmatig verleende zorg, mits daarvoor een indicatie is afgegeven.

C. Meest van toepassing zijnde bepalingen uit de WMO

Artikel 4 WMO

1. Ter compensatie van de beperkingen die een persoon als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder g, onderdeel 4, 5 en 6, ondervindt in zijn zelfredzaamheid en zijn maatschappelijke participatie, treft het college van burgemeester en wethouders voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning die hem in staat stellen:
  - a. een huishouden te voeren;
  - b. zich te verplaatsen in en om de woning;
  - c. zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
  - d. medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.
2. Bij het bepalen van de voorzieningen houdt het college van burgemeester en wethouders rekening met de persoonskenmerken en behoeften van de aanvrager van de voorzieningen, alsmede met de capaciteit van de aanvrager om uit een oogpunt van kosten zelf in maatregelen te voorzien.

Artikel 1, lid 1 onder g, onderdeel 4 WMO

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

.....

g. maatschappelijke ondersteuning:

.....

4° het ondersteunen van mantelzorgers daar onder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarnemen, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers;